

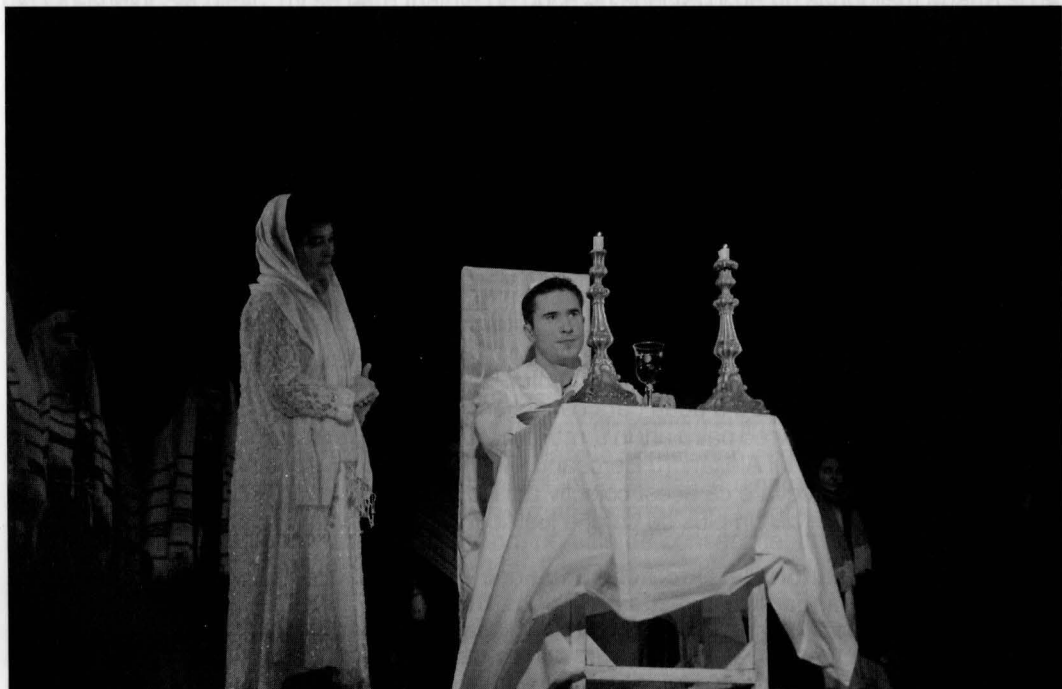
Adrian MIHALACHE

O mică scamatorie

A transforma într-un bun spectacol o proză de Isaac Bashevis Singer este un pariu ușor de câștigat, având în vedere virtuțile poetice și dramatice ale textului. **Magicianul din Lublin**, pus în scenă la Teatrul Evreiesc de Stat, este, din păcate, un pariu pierdut.

Romanul lui Singer este bun și interesant. Este vorba de un scamator evreu de succes, un fel de Houdini, care are o poftă insașiabilă de femei. Are, simultan, o soție și trei amante care apar pe scenă, dar se sugerează că mai există și alte prestatoare, în culise. Bărbatul nu face deosebire de rasă, clasă, religie sau naționalitate, face doar deosebire de sex, căci se exersează doar cu cel „frumos”, nedepășind limitele heterosexualității. Ateu declarat, este gata chiar să se boteze, dacă exigențele unei posibile partenere i-o impun. Desigur, fizicul atrăgător nu-i explică integral succesul. El cucerește femeile, combinând magnetismul meseriei cu generozitatea materială și supușenia reală. Încurcăturile bănești și îndemnurile găștii de prieteni hoți îl fac să recurgă la spargerii, care-i aduc, însă, ghinion, nu câștig, el fiind, fundamental, un „băiat de treabă”, care ezită să-și ducă isprăvile la bun sfârșit. Nefericirea îl îndreaptă, cum deseori se-ntâmplă, spre calea religioasă. Rupe cu pasiunile, se zidește de viu ca să scape de ispите și devine un fel de sfânt, la care femeile continuă să vină, dar nu pentru vreo relație, ci doar din venerație.

Greșeala fundamentală este dramatizarea. Andrei Munteanu (Munteanu, *who?*) a făcut cea mai stângace adaptare posibilă. Scenele în care personajele stau la masă și iau o tratație se succed cu obstinație. Nu se înțelege de unde vine puterea de persuasiune a scamatorului, se vede doar că știe să desfacă lăcățele cu ingeniozitate. Rațiunea convertirii lui la cele sfinte rămâne la fel de enigmatică, cum enigmatică este și lipsa de implicare a unei regizoare de talia Cătălinei Buzoianu în această dramatizare, care ar fi trebuit rescrisă, sub îndrumarea sa.

Regia nu corectează erorile, ci le aglomerează. Fiind vorba de circ, de scamatorii, de ce să nu aducem indivizi pe picioaroange, persoane aflate sub hipnoză sau în catalepsie? *Anything goes*. Merge orice! Dacă e vorba de spargerii, de ce să nu agățăm de loji funii de mătase, „înnodate-n trei și-mpletite-n șase”, pe care eroul să coboare ca în *Mănăstirea din Parma*? Mai ne distrăm și noi, crezând că-i distrăm pe spectatori. Dacă vrem să iasă spiritualitatea în față, punem de o slujbă pe scenă, cu kadish cu tot. Rezultatul este, cu un cuvânt potrivit locului, un „haloimăs”.

Teatrul Evreiesc a fost un loc râvnit în peisajul cultural bucureștean. În anii '70, ca să obții un loc la *Evreica din Toledo*, aveai nevoie de relații. Astăzi, încă, el ne oferă spectacole de mare clasă, ca *Jocul regilor*, *Parchează mașina la Harvard*, *Miss Daisy și șoferul ei* etc. Mi se poate obiecta că acestea sunt evenimente realizate cu vedete invitate special, ca Maia Morgenstern, Mircea Rusu, Constantin Dinulescu etc. Nu dați vina pe actori, a spus-o demult Shakespeare, directorul teatrului trebuie să adapteze repertoriul la posibilitățile trupei, iar regizorul să scoată maximum din ceea ce are. În cazul de față, actorii nu sunt conduși, ci lăsați în voia lor. Îmi amintesc un spectacol realizat de Israil Bercovici, pe baza posibilităților trupei, *Furul de aur*, un montaj de texte de Avram Goldfaden, ca de un exemplu despre cum se poate face un act de cultură din ce ai la îndemână. Din orice se poate face bici, dacă știi cum și pentru ce o faci.

Actorii din distribuție au potențial, chiar dacă nu unul extraordinar. Veaceslav Grosu, în rolul magicianului, este un băiat dinamic și atrăgător, din care se putea scoate mai mult. Monia Pricopi este insinuantă și chiar fascinantă, Iolanda Covaci este dinamică și atașantă, Anka Levana are bune inflexiuni de Lolită, Geni Brenda își depășește performanța din *Dinastia Efros*, iar Natalie Ester nu-și dezmințe talentul, interpretând-o pe *Madame Miltz*. M-am bucurat să-i revăd pe Mihai Ciucă, Rudy Rosenfeld, Cornel Ciupercescu și pe alții, cu regretul că munca lor (munca, nu arta!) nu s-a concretizat într-un demers colectiv coerent.

Teatrul Evreiesc are în plan mai multe dramatizări după Singer, între care *Teibele și demonul ei*, care a prilejuit un mare succes al Teatrului Național din Iași, în regia lui Alexander Hausvater. Sperăm că emulația să aducă inspirația.

Teatrul Evreiesc de Stat – Magicianul din Lublin. Dramatizare de Andrei Munteanu după Isaac Bashevis Singer. Regia: Cătălina Buzoianu. Scenografia: Clara Labancz. Muzica originală: Mircea Florian. Cu: Veaceslav Grosu (*Iașa Mazur*), Roxana Guttman, Monia Pricopi, Anka Levana, Iolanda Covaci, Geni Brenda (*femeile lui*), Cristina Cârcei, Natalie Ester, Viorica Bantaș, Mirela Nicolau (alte femei), Alina Tomi, Lavinia Tache, Cristina Pleșa (*femeile altora*), Leonie Waldmann Eliad (*mama lui Iașa*), Mihai Ciucă, Darius Daradici, Rudy Rosenfeld, Cornel Ciupercescu, Nicolae Călugărița, Mircea Dragoman, Marius Călugărița, Nicolae Botezatu, Mihai Prejban, Viorel Manole, Stelian Cătălin (*tot felul de bărbați*). Data premierei: 18 februarie 2010.

O mamă evreică

Dinastia Efros de Iacob Gordin este o piesă clasică a teatrului idiș. Adevăratul ei titlu, *Mirale Efros*. O regină Lear evreică, subliniază inspirația shakespeareană. De fapt, ea este înrudită cu dramaturgia rusă a timpului. Scrisă în 1898, piesa combină teme prezente la Cehov și Gorki. Mirale Efros este un fel de Vassa Jeleznova, femeie de afaceri aprigă, care a reușit să refacă averea familiei, după moartea soțului, care o dusesese la faliment. Fiul cel mare, Iosale, se căsătorește cu o femeie de condiție inferioară, Șeindale, care se impune cu tupeu în familie. Situația seamănă cu aceea din *Trei surori*, unde Natașa ajunge să domine casa. Mirale cedează pas cu pas, împarte averea fiilor, se refugiază la fostul ei